

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.1.2003
KOM(2003) 27 slutlig

Grönbok

Entreprenörskap i Europa

(framlagt av kommissionen)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	Inledning – Europas utmaning på området entreprenörskap	5
II.	Entreprenörskapets dynamik	6
A.	Vad är entreprenörskap?	6
i.	Tillvaratagande av kreativitet eller innovation	6
ii.	Entreprenörer.....	6
iii.	Entreprenörskapets tillämpningar	7
B.	Varför är entreprenörskap viktigt?	7
i.	Entreprenörskap bidrar till att skapa arbetstillfällena och tillväxt.....	7
ii.	Entreprenörskap är avgörande för konkurrenskraften.....	8
iii.	Entreprenörskap för att frigöra individens förmåga.....	8
iv.	Entreprenörskap och samhällsintressen	8
C.	Europeiska unionens brister och möjligheter på området entreprenörskap	9
i.	Att mäta entreprenörskap	9
ii.	Utmaningen för Europa.....	10
III.	Politiska valmöjligheter för entreprenörskap	10
A.	Vad krävs för att få fram fler entreprenörer?	11
i.	Hinder för etablering.....	11
ii.	Risk och belöning.....	12
iii.	Att främja förmåga och färdigheter.....	13
iv.	Att göra entreprenörskapet tillgängligt för alla samhällsmedlemmar.....	14
B	Hur kan företag inriktas på tillväxt?	15
i.	Lagstiftning	15
ii.	Beskattning.....	17
iii.	Tillgång till utbildad arbetskraft	18
iv.	Tillgång till finansiering.....	18
v.	Att hjälpa företag att ta till vara kunskaper och internationella möjligheter.....	19
vi.	Intraprenörskap och gemensamma satsningar	20
C.	I riktning mot ett företagervänligt samhälle	21
i.	En positivare inställning till entreprenörskap	21
ii.	Entreprenörskapets roll för att uppnå sociala mål.....	22

IV.	Vägen framåt.....	22
A.	Ett samordnat synsätt på företagspolitik.....	22
i.	Att samordna företagspolitiken bland alla beslutsfattare.....	22
ii.	Att lära av de bästa.....	23
B.	Tre pelare för åtgärder för ett företagervänligt samhälle	23
i.	Att undanröja hinder för affärsutveckling och tillväxt.....	23
ii.	Att balansera entreprenörskapets risker och belöningar	24
iii.	Ett samhälle som värdesätter entreprenörskap.....	24

I. INLEDNING – EUROPAS UTMANING PÅ OMRÅDET ENTREPRENÖRSKAP

Europa måste bli bättre på att främja entreprenörsanda. Det behöver fler nya och blomstrande företag som är villiga att skörda frukterna av marknadernas öppnande och att göra kreativa eller innovativa satsningar för kommersiell exploatering i större skala.

I mitten av förra århundradet spådde ekonomerna att stora företag skulle komma att dominera. Storlek var nödvändigt för att uppnå skalfördelar, för att exploatera utländska marknader och för att hålla jämna steg med regleringar och nya tekniska möjligheter. På 1960- och 1970-talen dominerade verkligen stora bolag ekonomin. Sedan började trenden vända. Stora företag rationaliserade genom att omstrukturera, utkontraktera eller skära ned, och antalet företagsägare i OECD-länderna ökade från 29 miljoner till 45 miljoner mellan 1972 och 1998.¹

Strukturförändringar i ekonomin försköt Europas komparativa fördel mot kunskapsbaserade verksamheter. Globaliseringen ökade konkurrenstrycket på tillverkningsföretag i högkostnadsländer, vilket inte bara ledde till att produktionskapacitet flyttades till lågkostnadsländer,² utan även till att produktiviteten ökade genom användning av tekniska resursinsatser. Samtidigt gav ”informations- och kommunikationsteknik” (IKT) upphov till nya marknader, såsom personatorer, programvara och IKT-baserade tjänster, som revolutionerade produktionsprocesserna i många näringsgrenar och ledde till tillväxt i tjänstesektorn.

Den inre marknaden, som skapats av Europeiska unionen, utvecklas genom avlägsnande av hinder och genom ömsesidigt erkännande och harmonisering. Den underlättar handel på en marknad med 380 miljoner människor, vilken snart – efter utvidgningen – kommer att växa till 450 miljoner.

Dessa förändringar har lett till möjligheter för nya entreprenörsinitiativ, särskilt på området tjänster. Produktionsprocessernas ökade komplexitet kräver en mängd specialiserade resursinsatser. Dessutom gör minskade kostnader för att överföra kunskaper på längre avstånd resursinsatser av externa aktörer billigare relativt sett. En ökad marknadstillgång ger företag på nischmarknader möjlighet att verka i mer europeisk eller världsomfattande skala.

Förmågan att anpassa sig till ekonomiska förändringar är avgörande för konkurrenskraften.³ I Lissabon år 2000 fastställde Europeiska rådet sina mål i fråga om sysselsättning, ekonomisk reform och social sammanhållning. Unionen siktar på att till 2010 ”bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning”. År 2001 enades rådet om en strategi för hållbar utveckling och utvidgade Lissabonstrategin med en miljödimension. Rådet slog fast att det finns ett behov av en

¹ *Entrepreneurship: Determinants and policy in a European US comparison*, David B. Audretsch m.fl., 2002.

² Mellan 1991 och 1995 minskade antalet anställda vid tillverkande tyska fabriker med 1 307 000 personer medan det ökade med 189 000 personer i utländska dotterföretag, *Entrepreneurship: A survey of the Literature*, David B. Audretsch, oktober 2002.

³ En jämförelse mellan Europa, Förenta staterna och Japan antyder att förändringen i europeisk tillverkningsindustri kanske inte har gått snabbt nog i förhållande till förändringen i efterfrågan och teknik. *The European Competitiveness Report*, SEC(2000)1823, 30.10.2000.

genomgripande omdaning av ekonomin i avsikt att skapa ungefär 15 miljoner nya arbetstillfällen till 2010.⁴

Ett gynnsamt klimat för att starta och utveckla företag är centralt för att dessa mål skall nås. Rådet har antagit stadgan för småföretagen,⁵ som innehåller rekommendationer om hur småföretag kan dra full fördel av kunskapsekonomin. Europeiska kommissionen utarbetar initiativ på detta område, däribland årliga genomföranderapporter om medlemsstaternas och kommissionens insatser för att nå målen i stadgan för småföretagen, liksom rapporten om sändebudet för små och medelstora företags verksamhet, och det kommande meddelandet om innovationspolitik. I december förra året antog kommissionen särskilt ett meddelande om industripolitik i ett utvidgat Europa och diskussionen beträffande grönboken om entreprenörskap bör ses i detta sammanhang.⁶

Vid rådets vårmöte i Barcelona 2002 noterade rådet kommissionens avsikter att lägga fram en grönbok om entreprenörskap i Europa. Betydelsen av entreprenörskap har på nytt bekräftats i kommissionens vårrapport 2003 till Europeiska rådets vårmöte, vilken särskilt betonade vikten av att öka investeringar, arbeten och tillväxt genom kunskap, innovation och företagsdynamik.⁷

II. ENTREPRENÖRSKAPETS DYNAMIK

A. Vad är entreprenörskap?

Entreprenörskap är flerdimensionellt, och fastän det kan förekomma i olika sammanhang – ekonomiska eller andra – och i alla typer av organisationer är denna grönbok inriktad på entreprenörskap i ett affärssammanhang.

i. Tillvaratagande av kreativitet eller innovation

Entreprenörskap är först och främst ett tänkesätt. Det omfattar en persons motivation och förmåga att självständigt eller inom en organisation se en möjlighet och utnyttja den i avsikt att skapa nytt värde eller ekonomisk framgång. Det krävs kreativitet eller innovation för att etablera sig och konkurrera på en befintlig marknad, för att förändra eller rent av skapa en ny marknad. För att omvandla en affärsidé till framgång krävs förmåga att förena kreativitet eller innovation med god styrning och att anpassa ett företag så att dess utveckling optimeras i alla skeden av livscykeln. Detta går utanför den dagliga skötseln: det gäller ett företags ambitioner och strategi.

⁴ Öka andelen arbetstagare och främja ett aktivt åldrande, rådets dokument 6707/02, 8.3.2002, antaget på grundval av KOM(2002) 9 slutlig, 24.1.2002.

⁵ *Stadgan för småföretagen*, som antogs den 13.6.00 av rådet (allmänna frågor), fick stöd vid Europeiska rådets möte i Feira den 19–20 juni 2000. Den behandlar tio centrala områden: Utbildning för entreprenörskap; Billigare och snabbare etablering; Bättre lagstiftning och reglering; Tillgång till färdigheter; Bättre tillgång till Internet; Större utdelning av den inre marknaden; Beskattning och finansiering; Stärka småföretagens tekniska kapacitet; Använda framgångsrika modeller för e-handeln och utveckla ett förstklassigt stöd till småföretag; Utveckla en starkare, effektivare representation för småföretagens intressen på EU-nivå och nationell nivå.

⁶ Efter sitt officiella offentliggörande finns dessa dokument på http://europa.eu.int/comm/enterprise/index_en.htm.

⁷ Meddelande från Kommissionen, Att välja tillväxt: Kunskap, innovation och arbetstillfällen i ett sammanhållet samhälle Rapport till Europeiska rådets vårmöte den 21 mars 2003 om Lissabonstrategin för ekonomisk, social och miljömässig förnyelse, COM (2003) 5, 14.01.2003.

ii. *Entreprenörer*

Entreprenörskap handlar om människor, deras val och handlingar när de startar, övertar eller driver en affärsverksamhet, eller deras delaktighet i ett företags strategiska beslutsfattande. Entreprenörer är en heterogen grupp och kommer från alla samhällsklasser. Likväl uppvisar de vissa gemensamma drag i fråga om entreprenörsbeteende, omfattande en villighet att ta risker och en smak för självständighet och självförverkligande.⁸ *British Household Survey* visade att personer som på allvar överväger att starta ett företag betraktar sig själva som mer fantasirika och kreativa jämfört med andra.⁹

iii. *Entreprenörskapets tillämpningar*

Entreprenörskap kan förekomma i vilken sektor och typ av affärsverksamhet som helst. Det gäller egenföretagare och företag av alla storlekar i alla skeden av verksamhetens livscykel, från förberedelse inför start till tillväxt, överlåtelse eller försäljning samt omstart.

Entreprenörskap är relevant för företag i alla sektorer, tekniska eller traditionella, för små och stora företag och för olika ägarstrukturer, såsom familjeföretag, börsnoterade företag, verksamheter i den sociala ekonomin¹⁰ eller organisationer som drivs utan vinstsyfte, som ofta har betydande ekonomisk verksamhet. Enligt undersökningen *Global Entrepreneurship Monitor (GEM)* skapar 7 procent av de nya entreprenörerna¹¹ en viktig ny marknadsnisch eller ekonomisk sektor om deras företag är framgångsrika, medan 70 procent av de nya entreprenörerna tillhandahåller produkter eller tjänster på befintliga marknader där konkurrensen redan är betydande och där den nödvändiga tekniken har funnits i mer än ett år.

Entreprenörskap är det tänkesätt och den process som krävs för att skapa och utveckla ekonomisk verksamhet genom att förena risktagande, kreativitet och/eller innovation med god styrning inom en ny eller befintlig organisation.

B. Varför är entreprenörskap viktigt?

i. *Entreprenörskap bidrar till att skapa arbetstillfällen och tillväxt*

Det är i allt större utsträckning i nya och små företag, snarare än i stora, som nya arbetstillfällen uppstår.¹² Länder som uppvisar en större ökning av entreprenörsverksamheten tenderar att uppvisa större följande minskningar av arbetslösheten.¹³ Under 1990-talet bidrog snabbväxande företag avsevärt till att skapa arbetstillfällen. I till exempel Nederländerna skapade 8 procent snabbväxande företag 60 procent av sysselsättningstillväxten inom befintliga företag mellan 1994 och 1998.¹⁴ I Förenta staterna skapade 350 000 snabbväxande

⁸ Några exempel nämns i Kimmo Hyrsky "Reflections on the advent of a more enterprising culture in Finland: An exploratory study", *Jyväskylä Studies, Business and Economics*, 2001.

⁹ *Findings from the Household Survey*, SBS resultatanalys, 31.3.2002.

¹⁰ Verksamheter i den sociala ekonomin omfattar kooperativa företag, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser.

¹¹ Nya entreprenörer i undersökningen omfattar dem som startar ett företag eller som varit ägare av eller chef för ett aktivt företag i mindre än 3 ½ år. *Global Entrepreneurship Monitor (GEM) 2002 Summary Report*, Reynolds, Bygrave, Autio och Hay.

¹² *Entrepreneurship: A survey of the literature*, David B. Audretsch, oktober 2002.

¹³ *Entrepreneurship: A survey of the literature*, David B. Audretsch, oktober 2002.

¹⁴ *Entrepreneurship in the Netherlands, Innovative entrepreneurship. New policy challenges!*, ekonomiministeriet och EIM, februari 2002.

företag två tredjedelar av alla nya arbetstillfällen mellan 1993 och 1996.¹⁵ Forskning tyder på att entreprenörskap ger ett positivt bidrag till den ekonomiska tillväxten, även om BNP-tillväxten påverkas av många andra faktorer.¹⁶

Entreprenörskap kan även bidra till att främja social och ekonomisk sammanhållning i regioner som släpar efter utvecklingsmässigt, till att stimulera ekonomisk verksamhet och skapande av arbetstillfällen eller till att integrera arbetslösa eller mindre gynnade människor i arbetslivet.¹⁷

ii. *Entreprenörskap är avgörande för konkurrenskraften*

Nya entreprenörsinitiativ – antingen att starta ett nytt företag eller ge ett befintligt företag ny inriktning (t.ex. efter överlåtelse av en affärsverksamhet till en ny ägare) – ökar produktiviteten. De ökar konkurrenstrycket och tvingar andra företag att reagera genom att förbättra effektiviteten eller förnya sig. Ökad effektivitet och innovation inom företag – antingen det gäller organisation, processer, produkter, tjänster eller marknader – ökar konkurrenskraften i en ekonomi som helhet. Denna process ger kunderna fördelar i form av större urval och lägre priser.

iii. *Entreprenörskap frigör individens förmåga*

Att bedriva ett yrke är inte bara ett sätt att tjäna pengar. Människor utgår från andra kriterier när de väljer yrke, såsom trygghet, grad av självständighet, variation i uppgifterna och intresse för arbetet. Högre inkomstnivåer kan få människor att tillfredsställa ”högre behov” genom entreprenörskap, såsom självförverkligande och självständighet. *British Household Survey* visade att människor, förutom av materiella motiv (pengar och status), väljer att bli entreprenörer som ett medel att förverkliga sig själva (frihet, självständighet och utmaning).

För några, som inte kan finna ett vanligt arbete som de är nöjda med, kan valet att bli entreprenör helt eller delvis böttna i ekonomisk nödvtång. Entreprenörskap kan ge dem utsikter att skapa sig en bättre ställning.

Tillfredsställelsen i arbetet bland entreprenörer är större än bland anställda. I en undersökning uppgav 33 procent av egenföretagarna utan anställda och så många som 45 procent av egenföretagarna med anställda att de var mycket nöjda med sina arbetsvillkor, mot endast 27 procent av de anställda.¹⁸

iv. *Entreprenörskap och samhällsintressen*

Entreprenörer är marknadsekonomins pådrivare, och deras framgångar ger samhället välstånd och arbetstillfällen och konsumenterna stort urval. Som svar på växande förväntningar bland allmänheten i fråga om affärsverksamhetens inverkan på samhälle och miljö har många stora bolag infört formella strategier för socialt företagansvar. Det innebär bland annat att de

¹⁵ 350 000 av sammanlagt 6 miljoner företag med anställda i Förenta staterna. *White Paper, Embracing innovation: entrepreneurship and American economic growth*, National Commission on Entrepreneurship (NCOE), 2001.

¹⁶ Till exempel i *Entrepreneurship: A survey of the literature*, D. Audretsch, oktober 2002, *Entrepreneurship: Determinants and policy in a European-US comparison*, red. Audretsch, Thurik, Verheul och Wennekers, 2002, och i de årliga GEM-undersökningsrapporterna.

¹⁷ Se även *Gemensam rapport om social integration*, Europeiska unionens råd, 15223/01, 12.12.2001.

¹⁸ *Third European survey on working conditions 2000*, Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor.

integrerar social och miljömässig hänsyn i sina affärsverksamheter och i sin samverkan med intressenter, med insikten om att ett ansvarsfullt affärsuppträdande kan bidra till företagets framgång. Ett sådant uppträdande kan till exempel omfatta en föresats att tillverka på ett miljövänligt sätt ("miljöeffektivitet") eller att respektera konsumenternas oro och göra affärer på ett konsumentvänligt sätt. Små och medelstora företag visar "ansvarsfullt entreprenörskap" på ett informellare sätt, men de utgör stomme och brännpunkt i många samhällen.¹⁹

Entreprenörskap kan även spela en positiv roll för att tillhandahålla hälsovård, utbildning och välfärdstjänster effektivt. Verksamheter i den sociala ekonomin uppmuntrar deltagande av intressenter vid styrning och tillhandahållande av sådana tjänster, vilket ger ökad innovation och kundinriktning. Ett sådan synsätt kan komplettera offentliga resurser och bredda det utbud av tjänster som erbjuds konsumenterna.

C. Europeiska unionens brister och möjligheter på området entreprenörskap

Hur väl lyckas Europeiska unionen i fråga om entreprenörskap? För att svara på det måste vi inte bara undersöka människors inställning till entreprenörer eller antalet faktiskt befintliga entreprenörer, utan även dynamiken i entreprenörsverksamheten och hur väl entreprenörerna lyckas.²⁰

i. Att mäta entreprenörskap

I vilken utsträckning föredrar människor egenföretagande?

Enligt Eurobarometerundersökningen föredrar européer att vara anställda framför att vara egenföretagare. I Sydeuropa, Irland och Förenade kungariket föredrar man egenföretagande i högre grad relativt sett. Jämfört med EU-genomsnittet på 45 procent skulle så mycket som 67 procent av medborgarna i Förenta staterna föredra att vara egenföretagare.²¹

Människors medverkan i entreprenörskap

Andelen entreprenörer, omfattande egenföretagare och företagsägare, varierar avsevärt inom Europa, från omkring 6 procent i Danmark och Luxemburg till 13 procent i Spanien, 15 procent i Portugal och över 18 procent i Grekland och Italien. Det kan jämföras med strax över 10 procent i Förenta staterna.²²

I fråga om medverkan i *nya* entreprenörsinitiativ gav Eurobarometerundersökningen vid handen att 4,5 procent av EU:s medborgare just nu vidtar åtgärder för att starta ett företag eller har etablerat eller övertagit ett företag under de senaste tre åren, med en variation från över 6 procent i Förenade kungariket och Irland till mindre än 2 procent i Frankrike. Siffran

¹⁹ Kommissionens initiativ på detta område omfattar *Arbetsdokument från kommissionens avdelningar om en hållbar industriell utveckling*, SEK(1999) 1729, Europeiska kommissionen, 25.10.1999, och *Meddelande från kommissionen om företagens sociala ansvar – näringslivets bidrag till en långsiktigt stabil utveckling*, KOM(2002) 347 slutlig, Europeiska kommissionen, 2.7.2002.

²⁰ En närmare analys av faktorer som påverkar affärsdynamiken återfinns i *Entrepreneurship: A survey of the literature*, David B. Audretsch, oktober 2002, och *Business Demography in Europe*, Observatory of European SMEs / nr 5, Europeiska kommissionen, 2002.

²¹ Flash Eurobarometer 134 "Entrepreneurship", november 2001. Vidare referenser till Eurobarometern avser utgåva 2002 såvida inte annat anges.

²² Entreprenörskap som procent av arbetskraften. Entreprenörer definieras som ägare av aktiebolag och personliga företag, undantaget oavlönade familjearbetare, löntagare som driver en affärsverksamhet som bisyssla samt företagsägare i jordbrukssektorn, *COMParative Entrepreneurship data for International Analysis* (Compendia 2000.1), EIM.

för Förenta staterna – 13 procent – är betydligt högre. Mer än dubbelt så många européer som amerikaner gav upp sina försök att starta ett företag.

Entreprenördynamik

Trots uppgifter som antyder en liknande ”omsättningstakt” (takt i vilken företag etableras och avvecklas) i några europeiska länder och Förenta staterna, finns det mindre entreprenördynamik i Europa. Amerikanska företag är i genomsnitt mindre vid tillkomsten än europeiska företag, men (sysselsättnings-)tillväxten bland framgångsrika nya aktörer i Förenta staterna är mycket högre under de första åren efter etablering. Entreprenörer i Förenta staterna tycks prova marknaden genom att starta i liten skala för att sedan, om det går bra, växa snabbt, medan många affärsidéer i Europa aldrig ens når marknaden eftersom deras lönsamhet ifrågasätts redan innan de provas på marknadsplatsen.²³ Eurobarometern visade faktiskt att 46 procent av européerna höll med om att ”man bör inte starta ett företag när det finns en risk att misslyckas”, mot endast 25 procent av medborgarna i Förenta staterna.

För att illustrera den ökade entreprenördynamiken i Förenta staterna tog det 20 år innan en tredjedel av de bolag som fanns på *Fortune 500*-listan 1960 hade bytts ut, mot fyra år för dem som fanns på listan 1998. Vidare fanns inte 8 av de 25 i dag största företagen i Förenta staterna 1960, eller så var de mycket små. I Europa var alla de största företagen 1998 stora redan 1960.²⁴

Skapande av arbetstillfällen

Trots insatser för att minska arbetslösheten, från 11 procent i början av 1990-talet, och fastän siffran varierar mellan medlemsstaterna, är en genomsnittlig arbetslöshet på 7,4 procent fortfarande en stor fråga. Under 1990-talets andra del uppvisade alla medlemsstater positiva siffror i fråga om årlig företagsetablering,²⁵ men det finns utrymme för ytterligare förbättring. Europa har inte utvecklat så många av de snabbväxande entreprenörssatsningar som är en viktig sysselsättningsmotor. Under 1990-talets första år klassificerades 19 procent av de medelstora företagen i Förenta staterna som snabbväxande, jämfört med ett genomsnitt på 4 procent i sex EU-länder.²⁶

ii. Utmaningen för Europa

Människors inställning till och medverkan i entreprenörskap varierar avsevärt inom EU:s medlemsstater, och skillnaderna är ännu större mellan regioner. I genomsnitt råder det ingen brist på företagsägare i Europeiska unionen. Människors håg för att utveckla nya entreprenörsinitiativ i Europeiska unionen skulle dock kunna förbättras. Jämfört med Förenta staterna är entreprenördynamiken mindre i Europeiska unionen. Européer medverkar i mindre utsträckning än amerikaner i nya entreprenörsinitiativ, och europeiska företag växer inte lika mycket som de i Förenta staterna.

²³ Analysen omfattade åtta EU-medlemsstater, Förenta staterna och Kanada. *The role of policy and institutions for productivity and firm dynamics: Evidence from micro and industry data*, arbetsdokument nr 329, Stefano Scarpetta m.fl., ECO/WKP(2002)15, 23.4.2002.

²⁴ *Entrepreneurship in the Netherlands: Innovative entrepreneurship. New policy challenges*, ekonomiministeriet och EIM, Nederländerna, 2002, och *White Paper, Embracing innovation: entrepreneurship and American economic growth*, National Commission on Entrepreneurship (NCOE), 2001.

²⁵ *Business Demography in Europe*, Observatory of European SMEs / nr 5, Europeiska kommissionen, 2002.

²⁶ Definition av snabbväxande företag: Företag som fördubblade sin omsättning under referensperioden (Europa 90–93, Förenta staterna 91–94), som procent av alla medelstora bolag. ”An international comparison of hypergrowth enterprises”, EIM Small Business Research and Consultancy, i *Fostering Entrepreneurship in Europe, the UNICE Benchmarking Report*, 1999.

Europeiska unionens ihållande höga arbetslöshet – åter ett mer trängande problem för vissa medlemsstater än för andra – antyder att insatser bör göras för att bättre utnyttja möjligheten att skapa arbetstillfällen genom entreprenörsverksamhet. Förutom att uppmuntra nya entreprenörsinitiativ bör man frigöra tillväxtpotentialerna för redan befintliga företag i Europeiska unionen. Dessa utgör ryggraden i unionens ekonomi och ger kontinuitet, arbetstillfällen och god erfarenhet. Av grovt räknat 20 miljoner små och medelstora företag i Europa har ungefär 30 procent tillväxt som uttalad huvudambition.²⁷

Utmaningen för Europeiska unionen är att kartlägga de centrala faktorerna för att skapa ett klimat i vilket entreprenörsinitiativ och affärsverksamheter kan blomstra. Man bör försöka öka företagandet i unionen med politiska åtgärder och välja den lämpligaste strategin för att få fram fler entreprenörer och för att få fler företag att växa.

III. POLITISKA VALMÖJLIGHETER FÖR ENTREPRENÖRSKAP

Det går att bidra till att öka entreprenörskapet på politisk väg. Oaktat de makroekonomiska förutsättningarnas stora betydelse för företagsamheten konstaterades i GEM-rapporten att rangordningen i fråga om företagsamhet mellan de kartlagda länderna förblev förhållandevis stabil, vilket tyder på att även vissa bestående nationella särdrag inverkar.

Europeiska unionen har redan antagit en strategi för tillväxt- och stabilitetsinriktade makroekonomiska handlingslinjer, som är en förutsättning för att skapa ett klimat som gynnar entreprenörsinitiativ. Rådet utfärdar årliga ”allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken”, som inriktar sig på medlemsstaternas nationella handlingslinjer. År 2002 rekommenderade man i riktlinjerna att entreprenörskap skulle främjas genom till exempel skattereglerna och lagstiftningen för nya och befintliga företag, förbättringar av insolvenslagstiftningen och främjande av effektiva finansmarknader.²⁸

Förutom ekonomiska möjligheter påverkar många andra faktorer en persons beslut att starta ett företag eller en entreprenörs ambition att ta risker eller växa. Större ekonomiska möjligheter leder inte automatiskt till ökat företagande. Även vad människor föredrar, liksom deras förmåga och alternativ, spelar in. När personer överväger att bli entreprenörer väger de entreprenörskapets skäl för och emot mot de fördelar och den trygghet som de kan bli tvungna att försaka.

En allsidig strategi för att främja entreprenörskap måste verka på tre nivåer: person, företag och samhälle.

- För att **personer** skall motiveras att bli entreprenörer bör de göras medvetna om begreppet ”entreprenörskap”, som bör göras till ett tillräckligt attraktivt alternativ. De bör utrustas med de färdigheter som behövs för att omvandla ambitioner till framgångsrika satsningar.
- För att entreprenörssatsningar skall utvecklas till fungerande **företag** är gynnsamma ramförutsättningar ett måste. Dessa bör göra det möjligt för företag att utvecklas och växa, och inte i onödan hindra krympning och avveckling.

²⁷ De 20 miljoner företagen finns i EU, EES och Schweiz. Ref.: Observatory of European SMEs / nr 1, *Highlights from the 2001 Survey*, Europeiska kommissionen, 2001.

²⁸ Rådets rekommendation av den 21 juni 2002 till allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och gemenskapens ekonomiska politik, 2002/549/EG, EGT L182, 11.7.2002.

- Entreprenörsverksamhet förutsätter en positiv syn på entreprenörer i **samhället**. Framgångsrika entreprenörer bör värdesättas, och entreprenörer som misslyckas bör slippa en stämpel.

Företagspolitiken syftar till att vitalisera entreprenörskapet genom att motivera och utrusta entreprenörer med nödvändiga färdigheter. Ett gynnsamt företagsklimat är centralt för att företag skall startas, avvecklas, tas över, blomstra och överleva.

A. Vad krävs för att få fram fler entreprenörer?

i. Hinder för etablering

Trots förbättringar under senare år betraktar européer fortfarande administrativa hinder som en stor barriär mot att starta företag. Vid företagsetablering är det svårt att skaffa den finansiering i starten och det första skedet som behövs. Riskdelning mellan offentliga och privata sektorer kan hjälpa till att öka tillgången på finansiering.

När man i Eurobarometerundersökningen bad européer uttrycka sina åsikter om hinder för att starta ett företag höll 69 procent med om att gällande administrativa förfaranden var komplexa, och 76 procent framhöll en brist på tillgänglig finansiering.

Administrativa förfaranden vid företagsbildning har redan ägnats stor uppmärksamhet. I en jämförande undersökning konstaterade Europeiska kommissionen en positiv trend i fråga om den tid det tar att starta ett företag.²⁹ Den genomsnittliga tid det tar att starta en enskild firma är 12 arbetsdagar, mot 24 för ett privat aktiebolag, siffror som fortsätter att falla. I vissa medlemsstater återstår dock mycket att göra för att minska tiden och kostnaden för att etablera ett företag till de europeiska riktmärkena. Det finns utrymme för ytterligare förbättring i fråga om antalet förfaranden, kontaktpunkter, formulär och blanketter, nödvändiga licenser och tillstånd samt kostnader.

En enda kontaktpunkt för företagsbildning

I Portugal finns det sedan 1997 "centrum för företagsformaliteter", vilka underlättar registreringen av nya företag. I dessa centrum finns företrädare för alla offentliga departement som ansvarar för de olika formaliteter som krävs för att registrera ett nytt företag (till exempel rörande bolagsordningen eller handels- och socialförsäkringsregistren). Blivande entreprenörer kan få råd vid en hjälpdisk som är belägen i centret. Samtidigt har förfarandena förenklats. Till följd därav har tiden för att starta ett företag minskat med så mycket som 80 procent jämfört med i mitten av 1990-talet, och Portugal har föresatt sig en ytterligare minskning på 50 procent år 2003.

Tillgång till finansiering förblir ett stort hinder för nya entreprenörer: de har svårt att skaffa banklån eller finna riskkapital. Banker kräver goda meriter och säkerhet – vilket nya företag, särskilt dem som utvecklar kunskapsbaserade verksamheter, i allmänhet inte har. Det är också mycket svårt för nyetableringar att täcka sina behov av rörelsekapital.

Förutom till banklån bör nyetableringar ha bättre tillgång till alternativa finansieringskällor. Vid sidan av riskvilligt kapital bör möjligheterna med informella investeringar, t.ex. av familj, vänner eller "affärsänglar", utforskas ytterligare. GEM-undersökningen visade att det informella stödet till nyetableringar var fem gånger så stort som stödet i form av inhemska

²⁹ *Benchmarking the administration of Start-ups*, Europeiska kommissionen, januari 2002.

riskvilligt kapital, och medan stödet i form av riskvilligt kapital minskade betydligt under 2000 och 2001 var det informella stödet jämnare. För att riskabla företag skall bli mer intressanta har privata investerare uttryckt ett behov av drivfjädrar, såsom skattelättnader.

Riskdelning mellan banker och investerare i den privata sektorn och offentliga finansinstitut specialiserade på små och medelstora företag, eller genom ömsesidiga garantisammanslutningar, är ett effektivt sätt att dryga ut knappa offentliga medel och har visat sig vara en framgångsrik metod att öka anskaffningen av kapital vid företagsetableringar.

ii. Risk och belöning

I Europa uppvägs de risker som är förknippade med entreprenörskap inte i tillräcklig grad av utsikten till belöning. Balansen mellan de risker och belöningar som är förknippade med entreprenörskap måste därför undersökas på nytt.

En entreprenör som misslyckas får en stämpel. När man i Eurobarometern bad européer ange vad de främst tänker på i fråga om den risk som är förknippad med entreprenörskap, var att gå i konkurs och förlora personlig egendom de vanligaste svaren. Förutom den sociala stämpeln får en personlig konkurs svåra rättsliga följder. Det kan ta år att betala av återstående skulder, personer som gjort konkurs kan förlora sina ägodelar och bli föremål för vissa restriktioner. Sådana följder är berättigade när det gäller bedrägeri eller ohederlighet, men misslyckande är en naturlig del av det ekonomiska livet, och ett antal entreprenörer går i konkurs på grund av att de inte kan konkurrera på marknaden. Insolvenslagstiftningen skulle kunna ses över i syfte att minska hindren för hederliga entreprenörer som vill börja om på nytt. Detta får naturligtvis inte i onödan skada fordringsägarnas intressen, eftersom det skulle kunna göra dem mindre villiga att investera i små och nya företag.

Insolvenslagstiftning

Belgien har antagit sin insolvenslagstiftning i avsikt att ge entreprenörer möjlighet att försöka rädda företag som står inför tillfälliga problem och att likvidera icke livskraftiga företag så snabbt som möjligt. Domstolar kan förklara hederliga entreprenörer som gått i konkurs "förlåtna" och ge dem möjlighet att börja om på nytt som affärsmän.

Människor skulle kunna bli villigare att godta entreprenörskapets risker om dessa kompenseras av utsikten till belöning i händelse av framgång. Under senare år har en trend mot sänkta skattenivåer för egenföretagare och småföretag konstaterats i Europeiska unionen, och åtgärder vidtas för att minska skattebördan för möjliga egenföretagare. Likväl förblir dessa skattesatser höga i vissa medlemsstater,³⁰ vilket minskar möjligheterna för entreprenörer att skapa och behålla kapital. För att bli egenföretagare måste man ofta välja ett minskat socialt skydd. Ett socialt skyddssystem som är anpassat till entreprenörers behov skulle göra entreprenörskap attraktivare.

Att sänka entreprenörskapets kostnader

Den franska regeringen avser att underlätta övergången från anställd till entreprenör. Denna handling, som ingår i ett vittomspännande initiativ för att öka antalet företagsbildningar, omfattar åtgärder för att minska hindren för anställda som vill starta ett

³⁰ Meddelande från kommissionen till rådet – Utkast till gemensam rapport om sysselsättningen 2002, KOM(2002) 621 slutlig, 13.11.2002.

företag antingen på egen hand eller med sin arbetsgivare. Det kommer även att avlägsna diskriminerande skatter och sociala avgifter för nya entreprenörer som fortfarande är anställda.

Mer än dubbelt så många européer skulle föredra att starta en affärsverksamhet framför att ta över en befintlig.³¹ Att ta över ett företag kan dock vara ett attraktivt alternativ som är förenat med mindre risk. I till exempel Österrike överlever 96 procent av alla lyckade företagsöverlåtelser de första fem åren efter överlåtelserna, jämfört med 75 procent av nyetableringarna.³² Man räknar med att omkring en tredjedel av företagen i Europeiska unionen kommer att behöva nya ägare under de kommande tio åren, antingen på grund av pensionering eller av andra skäl. Det kommer därför att erbjudas många tillfällen att ta över befintliga företag.

iii. Att främja förmåga och färdigheter

Utbildningen bör bidra till att uppmuntra företagande genom att främja rätt tänkesätt, medvetenhet om karriärmöjligheter som entreprenör samt färdigheter.

Eurobarometerundersökningen gav vid handen att 37 procent av européerna övervägde eller hade övervägt att bli entreprenörer, men ändå hade bara 15 procent förverkligat sina ambitioner. Undersökningar tycks tyda på att kunskap om hur man startar ett företag ökar sannolikheten att bli entreprenör. Svarande i Eurobarometerundersökningen med föräldrar som var egenföretagare visade sig vara mer ”egenföretagarinriktade” än de med föräldrar som var anställda. GEM-undersökningen visade att sannolikheten att människor som anser sig ha goda färdigheter och erfarenheter är med om att starta eller driva ett nytt företag är mellan två och sju gånger så stor, medan den för personer som känner någon som nyligen har startat ett företag är tre till fyra gånger så stor. *British Household Survey* visade att det var mer sannolikt att personer som tidigare hade varit i kontakt med entreprenörskap (genom vänner, familj eller utbildning) allvarligt övervägde att starta ett företag. Utbildningssystemet kan ge både färdigheter och kontakt som ett bidrag till att främja entreprenörskap.

Att driva ett virtuellt företag som ett led i skolutbildningen

*Virtuella företag används som ett utbildningshjälpmedel för elever på yrkesskolan Sivitanidios i Aten, **Grekland**. Eleverna delar sin tid mellan att läsa teorikurser och driva ett virtuellt företag. Beroende på de mycket goda resultaten kommer detta program att utvidgas till alla yrkesskolor. Dessutom har en kurs i entreprenörskap fogats till läroplanen, som kommer att omfatta entreprenörskapsteori och praktisk vägledning i hur man utarbetar verksamhetsplaner. Sambandskontor kommer att garantera att elever får råd om och stöd att välja alternativet att bli entreprenör.*

För att starta ett företag fordras framåtanda, kreativitet och ihärdighet, medan det för att utveckla ett företag efter hand blir viktigare med god chefskompetens, såsom prestationsförmåga, effektivitet och pålitlighet. Med tanke på att både personlighet och ledarskompetens är centrala faktorer för framgång bör personliga färdigheter som är relevanta för entreprenörskap läras ut från tidigt stadium och upp på universitetsnivå, där tyngdpunkten

³¹ Flash Eurobarometer 107 ”Entrepreneurship”, november 2001.

³² *Business transfers and successions in Austria*, Austrian Institute for Small Business Research (IfGH), 2002.

kan ligga på att utveckla ledarförmåga.³³ Europeiska kommissionen noterar att flertalet medlemsstater – i varierande grad – har föresatt sig att främja undervisning i entreprenörskap i sina utbildningssystem.³⁴

På universitet bör det inte bara finnas entreprenörsutbildning för MBA-studerande, utan även för studerande inom andra områden. På till exempel tekniska högskolor kan entreprenörsutbildning göra det lättare att passa ihop entreprenörsförmåga med teknisk förmåga. Utbildning i entreprenörskap i kombination med offentliga forskningsprogram ger förutsättningar att passa ihop vetenskaplig kompetens med kommersialisering av resultat.

Stöd för startande entreprenörer på universitet och högskolor

Enterprise Ireland genomför en strategi för att utveckla snabbväxande nyetableringar med ett samlat stödpaket som är inriktat på att öka universitets- och högskolebaserade satsningars antal och intensitet. Programmet ingår i den irländska regionala tillväxtstrategin och omfattar ett ettårigt stödprogram för personer med akademisk examen som önskar starta ett företag, genom vilket praktiskt och administrativt stöd erbjuds. Inom ramen för Campus Company Programme kan akademiker få ekonomiskt stöd för att göra affärsverklighet av sina forskningsresultat.

Företagskuvöser är effektiva när det gäller att stödja nya entreprenörer. Företag i kuvöser har större chanser att överleva än de som är utanför, och kuvöser är ett kostnadseffektivt instrument för att främja politiska mål. Detta förklarar varför deras antal växer snabbt – det finns nu över 850 i Europeiska unionen.³⁵

iv. Att göra entreprenörskapet tillgängligt för alla samhällsmedlemmar

Entreprenörskap bör främjas allmänt, med särskilt fokus på kvinnor och andra underrepresenterade grupper. Etniska minoriteter visar prov på gott entreprenörssinne och ännu större förmåga. Befintliga stödtjänster för företag förefaller motsvara deras speciella behov mindre bra.

Det finns betydligt färre kvinnliga än manliga entreprenörer i Europa; andelen kvinnor som är egenföretagare sträcker sig från 16 procent i Irland till 40 procent i Portugal.³⁶ Kvinnliga entreprenörer stöter på de svårigheter som alla entreprenörer brukar stöta på, men i vissa fall tycks dessa problem, till exempel att skaffa finansiering, vara större för dem. Kvinnor saknar också ofta det självförtroende och de färdigheter som krävs för att starta och driva ett företag med framgång. Det finns en mängd skäl till detta, däribland valet av verksamhet, informationsluckor, uppfattad diskriminering, brist på nätverk eller svårigheter att kombinera arbete och familjeförpliktelser.³⁷

³³ Undersökning från universitetet i Nijenrode, april 2000, i *De succesvolle ondernemer*, Ministerie van Economische Zaken och Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen, Haag, Nederländerna, november 2001.

³⁴ BEST-projektet om utbildning i entreprenörskap, Europeiska kommissionen, 2002.

³⁵ *Benchmarking of Business Incubators*, Europeiska kommissionen, februari 2002.

³⁶ *Annual Labour Force Statistics*, Europeiska kommissionen, 2001.

³⁷ BEST-projektet om främjande av entreprenörskap bland kvinnor och undersökningen *Young Entrepreneurs, Women Entrepreneurs, Co-Entrepreneurs and Ethnic Minority Entrepreneurs in the European Union and Central and Eastern Europe*, Europeiska kommissionen, juli 2000.

Europeiska kommissionen har underlättat utbyten av goda lösningar när det gäller politik för att främja entreprenörskap bland kvinnor genom nätverket WES, som sammanför regeringstjänstemän med ansvar för att främja kvinnliga entreprenörer.³⁸

Kvinnliga rådgivare för kvinnliga entreprenörer

I Sverige har NUTEK startat ett projekt med affärsrådgivare för kvinnor inom vars ram kvinnliga rådgivare ger råd och icke-ekonomiskt stöd till kvinnliga entreprenörer. Det är ett svar på rön som visar att många kvinnor föredrar att vända sig till andra kvinnor för råd avseende drift av företag. Rådgivarna ger råd i företagsfrågor och mer allmänna angelägenheter, som hur man förenar familjeliv med att driva ett företag. NUTEK erbjuder utbildning och utbyten av erfarenhet för konsulterna.

Affärsidkare från etniska minoriteter i Europa uppvisar stor entreprenörsförmåga och har stora möjligheter. Etniska entreprenörer är en heterogen grupp i fråga om språk, socioekonomisk ställning och kultur, vilket återspeglas i deras affärsverksamhetens art. Ändå ägnar sig många åt okvalificerade verksamheter och har svårt att komma vidare. Etniska entreprenörer ställs i allmänhet inför samma problem som alla entreprenörer, men de tycks utnyttja offentliga stödtjänster för företag i mindre utsträckning än genomsnittet och är mindre aktiva i branschorganisationer.³⁹

Tanken har väckts på ett Europaomfattande nätverk av etniska entreprenörer, vilket skulle underlätta utbyte av erfarenheter och föreslå botemedel mot kartlagda problem.⁴⁰ Som ett led i sin invandringspolitik har Europeiska kommissionen lagt fram två förslag till direktiv som kommer att bidra till att underlätta företagsetableringar av entreprenörer från tredje land.⁴¹

B Hur kan företag inriktas på tillväxt?

Entreprenörer ställs inför många hinder. Arbetet för att följa administrativa bestämmelser, och de kostnader som det medför, förblir en betydande börda. Även tillgången på utbildad arbetskraft, graden av flexibilitet på arbetsmarknaden och finansieringens lämplighet påverkar företags utveckling.⁴² Företag bör också få hjälp att på bästa sätt utnyttja de möjligheter som den inre marknaden erbjuder och att förnya sig.

i. Lagstiftning

Trots pågående insatser för att förbättra situationen utpekar entreprenörer fortfarande byråkrati som ett stort hinder för att driva ett företag, särskilt för dem som vill verka och växa inom den inre marknaden.

Samma bestämmelser gäller för det mesta för företag av alla storlekar och vållar därför ofta mindre företag oproportionerligt stort besvär. Offentliga myndigheter måste uppmuntras att

³⁸ Ytterligare upplysningar på <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-women/wes.htm>.

³⁹ *Young Entrepreneurs, Women Entrepreneurs, Co-Entrepreneurs and Ethnic Minority Entrepreneurs in the European Union and Central and Eastern Europe*, Europeiska kommissionen, juli 2000.

⁴⁰ Denna idé växte fram ur ett seminarium om etnisk entreprenörskap, i vilket akademiker, beslutsfattare och branschorganisationer deltog, som anordnades av Europeiska kommissionen i juni 2002.

⁴¹ *Förslag till rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare*, KOM(2001) 386 slutlig, 11.7.2001, och *Förslag till rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning*, KOM(2001) 127 slutlig, 13.3.2001.

⁴² *Observatory of European SMEs / nr 1, Highlights from the 2001 Survey*, Europeiska kommissionen, 2001, *European Business Survey*, Grant Thornton, 2002, och *Business Views on Red Tape*, OECD, 2002.

”tänka smått först” och att hålla bestämmelserna så enkla och ändamålsenliga som möjligt. I syfte att minska de administrativa bördorna har ett antal medlemsstater infört undantag för små och medelstora företag eller så erbjuder de dem administrativa stödtjänster. Upplysningar och stöd kan hjälpa entreprenörer att hantera byråkratin.

EasyPay

Danmark har infört ett nytt system för hantering av löner. Genom att anmäla sig till ”EasyPay”, som är en frivillig och avgiftsfri tjänst, kan arbetsgivare lämna uppgifter om löner och anställda till ett ställe. Dessa vidarebefordras sedan till alla berörda myndigheter. EasyPay ingår i initiativet ”e-förvaltning”, som även omfattar www.indberetning.dk, där alla formulär och blanketter från offentliga myndigheter som är relevanta för företag samlas elektroniskt, och Webreg, som ger nya aktiebolag möjlighet att registrera sig online. Registreringen via Webreg görs rättsligt bindande genom användning av en digital signatur.

Virtuell hjälp med administrativa förfaranden

I **Österrike** har en webbplats öppnats (www.help-business.gv.at) som erbjuder entreprenörer kortfattade upplysningar om administrativa förfaranden. Alla förfaranden som kan utföras online är tillgängliga genom ett administrativt verktyg (@mtsweg online). Entreprenörer kan fylla i sina kommunala skattedeklarationer genom att använda ett verktyg kallat HELP, som skickar uppgifterna till vederbörande myndighet. På webbplatsen finns även utförliga upplysningar om olika aspekter på att driva ett företag, från ”att registrera personal” till ”årlig ledighet”.

Efter en undersökning bland europeiska företag om kvaliteten på för dem tillämpliga bestämmelser och författningar uppskattade Europeiska kommissionen att 50 miljarder euro skulle kunna sparas om lagstiftningen var av högre kvalitet.⁴³ Kommissionen har föresatt sig att förbättra lagstiftningens kvalitet⁴⁴ och därför tagit en rad initiativ på EU-nivå, omfattande en handlingsplan för bättre bestämmelser, miniminormer för samråd om ny politik och ett systematiskt synsätt på konsekvensanalys.⁴⁵ Kommissionen utvecklar även mekanismer för samråd med företag inom ramen för initiativet för samverkan vid utformningen av ny politik och har skapat en plattform som ger medlemsstaterna möjlighet att utbyta åsikter om sina system för affärskonsekvensanalys.⁴⁶

År 2002 utsågs ett sändebud för små och medelstora företag inom Europeiska kommissionen. Sändebudet skall fungera som en aktiv förbindelselänk till företagen och se till att små och medelstora företags intressen kartläggs och beaktas vederbörligen av alla berörda avdelningar vid kommissionen. Liknande initiativ har även tagits i några medlemsstater.

Den inre marknaden har minskat hindren för att göra affärer i Europeiska unionen avsevärt. Unionen har fortsatt att göra stora framsteg för att bygga ut den inre marknaden (t.ex. i

⁴³ Internal Market Scoreboard, nr 9, Europeiska kommissionen, 19.11.2001.

⁴⁴ Vitbok: Styrelseformerna i EU, KOM(2001) 428 slutlig, 25.7.2001.

⁴⁵ Meddelanden från kommissionen: Styrelseformerna i EU: Bättre lagstiftning, KOM(2002) 275 slutlig, om konsekvensanalys, KOM(2002) 276 slutlig, Samrådsdokument: Mot en bättre struktur för samråd och dialog. Förslag till allmänna principer och miniminormer för kommissionens samråd med berörda parter, KOM(2002) 277 slutlig, Handlingsplan för en bättre och enklare lagstiftning, KOM(2002) 278 slutlig, 5.6.2002.

⁴⁶ Kommissionens initiativ för samverkan vid utformningen av ny politik (IPM), C(2001)1014. Pilotprojekt om konsekvensanalyser för företagen: slutrapport, mars 2002.

finanssektorn),⁴⁷ men det finns fortfarande en klyfta mellan visionen om en integrerad ekonomi i Europa och den verklighet som leverantörer och förbrukare upplever. Strategin för den inre marknaden⁴⁸ – ett femårigt program – är inriktat på de områden där framsteg är som mest angelägna, såsom immateriell egendom, bestämmelser för offentlig upphandling samt hinder för tjänster.⁴⁹ En ytterligare harmonisering för att stärka konsumentskyddet ligger i europeiska entreprenörers intresse,⁵⁰ eftersom gränsöverskridande affärsverksamheter skulle gagnas av en inre marknad som är attraktiv för konsumenter.

ii. Beskattning

Lämpliga skattebestämmelser kan bidra till företags utveckling, tillväxt och överlevnad.

Skattesystemets struktur – omfattande inkomst- och bolagsskatt, skatt på arbete samt moms – påverkar företags förmåga att växa. Skattesystemets komplexitet är i sig en administrativ börda för entreprenörer. Europeiska kommissionen har kartlagt ett antal skattehinder för gränsöverskridande verksamheter på den inre marknaden och föreslagit korrigeringsåtgärder, vilka undersöks ytterligare.⁵¹

I den mån som marginalskattesatserna vid inkomstbeskattning ökar tenderar entreprenörer att låta sina företag växa långsammare, att investera mindre och att anställa mindre personal.⁵² Även nivån på skatten på arbete kan inverka på företags beslut att anställa personal. Skattereformer under senare år har bidragit till en tydlig trend mot ett minskat skattetryck på arbete inom Europeiska unionen, även om skatterna på arbete förblir höga i ett antal medlemsstater.⁵³

I fråga om nationell verksamhet har kommissionen gett rekommendationer⁵⁴ som uttryckligen avser små och medelstora företag för att uppmuntra överlåtelse av företag genom att till exempel ge dispens från registreringsavgifter eller uppskov med skatter, men framstegen har varit små. Den skattemässiga behandlingen av företagsöverlåtelse är av särskild vikt för familjeföretag, som utgör en betydande andel av Europas företag. Pensionering och efterträdande kan hindras av olämpliga eller komplexa skatteregler. I värsta fall kan detta leda till att sådana företag omedelbar avvecklas eller så kan det skada företagets framtida livskraft.

Nedsättning av arvs- och gåvoskatter

⁴⁷ *Communication of the Commission, Risk Capital: A key to job creation in the European Union*, SEC(1998) 552, 31.3.1998; *Meddelande från kommissionen – Att genomföra handlingsramen för finansmarknaderna: en handlingsplan*, KOM(1999) 232 slutlig, 11.5.1999.

⁴⁸ *Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Översyn av strategin för den inre marknaden 2002 – Att uppfylla löftena*, KOM(2002) 171 slutlig, 11.4.2002.

⁴⁹ *I Rapport från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Situationen på den inre marknaden för tjänster*, KOM(2002) 441 slutlig, påvisas den väldiga ”klyfta” som finns i fråga om tillhandahållande av tjänster.

⁵⁰ Eurobarometer 57.2/Flash Eurobarometer 128 ”Public opinion in Europe: Views on business-to-consumer cross-border trade”, 14.11.2002.

⁵¹ *Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén: Mot en inre marknad utan skattehinder*, KOM(2001) 582 slutlig, 23.10.2001, och *Commission Staff Working Paper, Company Taxation in the Internal Market*, SEC(2001)1681, 23.10.2001.

⁵² *Economic policy and the start-up, survival and growth of entrepreneurial ventures*, Holtz-Eakin & Rosen, utarbetad för Small Business Administration, Washington DC, maj 2001.

⁵³ *Meddelande från kommissionen till rådet – Utkast till gemensam rapport om sysselsättningen 2002*, KOM(2002) 621 slutlig, 13.11.2002.

⁵⁴ *Commission Recommendation of 07.12.94 on the transfer of SMEs*, 94/1069/EC, OJ L385, 31.12.1994.

När det gäller överlåtelse av ett enskilt företag, ett yrkesföretag eller ett aktieinnehav vid dödsfall eller till annan levande person får man i **Spanien** i vissa fall göra en nedsättning på 95 procent av värdet av det beskattningsbara beloppet, förutsatt att det överlåtna objektet behålls i tio år, och förmånstagaren har rätt att befrias från arvsskatt under samma period (det senare gäller endast vid överlåtelse till annan levande person).

iii. Tillgång till utbildad arbetskraft

Flaskhalsar på arbetsmarknaden skapar hinder för tillväxt, och insatserna för att utveckla arbetstagarnas färdigheter måste intensifieras.

Fastän arbetslöshet fortfarande utgör en stor utmaning för Europeiska unionen har man under senare år haft allt svårare att rekrytera i vissa regioner och sektorer. Under senare delen av 1990-talet skapades framför allt arbetstillfällen för normal- till högutbildade arbetstagare, medan sysselsättningen för lågutbildade arbetstagare sjönk. Ökningen av efterfrågan på högutbildade arbetstagare har överstigit ökningen av tillgången.⁵⁵ Rådet har betonat behovet av att se till att arbetskraftens färdigheter motsvarar den ekonomiska och tekniska utvecklingen.⁵⁶ Livslångt lärande är ett effektivt medel för att bygga upp sådana färdigheter. Många européer deltar i dag i livslångt lärande, men i varierande grad.⁵⁷ Man bör även inrikta sig på andra flaskhalsar som påverkar arbetsmarknadens flexibilitet.

Företagen svarar redan på kompetensgapet, till exempel genom att erbjuda sin personal antingen formell eller informell utbildning. I en undersökning skulle 46 procent av de svarande överväga att anställa (fler) personer från andra länder, särskilt för platser som fordrar akademisk bakgrund. Bland de främsta hinder som nämndes var språk, färdigheter, arbetstillstånd och administrativt krångel. Nästan alla EU-företag räknade med att utvidgningen skulle ha en positiv eller neutral inverkan på företagets tillgång på arbetskraft.⁵⁸

År 2002 antog Europeiska kommissionen en handlingsplan om kompetens och rörlighet i syfte att förbättra den yrkesmässiga och geografiska rörligheten.⁵⁹ År 2001 antog kommissionen ett förslag för att underlätta rekrytering från tredje land när det finns ett erkänt ekonomiskt behov av arbetstagare i ett bestämt yrke eller en bestämd sektor som inte kan fyllas inom Europeiska unionen (t.ex. genom att slå ihop uppehålls- och arbetstillstånd till ett enda tillstånd).⁶⁰

Drivfjädrar för företagsledningen

⁵⁵ *Commission Staff Working Paper, European Competitiveness Report*, SEC(2002) 528, 21.5.2002.

⁵⁶ *Konkreta framtidsmål för utbildningssystemen*, Europeiska unionens råd, 5980/01 EDUC 23, 14.2.2001.

⁵⁷ Den andel av befolkningen i åldern 25–64 år som deltog i utbildning under de fyra veckorna före undersökningen varierade från ungefär 20 procent i Förenade kungariket till endast omkring 5 procent i flera medlemsstater, 'Structural indicators', Eurostat, 2002.

⁵⁸ Undersökningen omfattade Österrike, Belgien, Kroatien, Tjeckien, Danmark, Tyskland, Grekland, Cypern, Ungern, Island, Italien, Luxemburg, Portugal, Rumänien, Slovenien, Turkiet och Förenade kungariket. *European Business Panel Survey 2002, Skills, mobility and training for competitiveness*, Eurochambres, 2002.

⁵⁹ *Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Kommissionens handlingsplan för kompetens och rörlighet*, KOM(2002) 72 slutlig, 13.2.2002.

⁶⁰ *Förslag till rådets direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare*, KOM(2001) 386 slutlig, 11.7.2001.

Regeringen i Förenade kungariket vidtar stimulansåtgärder som hjälper små högriskföretag att rekrytera och behålla den personal de behöver för att uppnå sin tillväxtförmåga. Systemet ger företag möjlighet att ge skattemässigt attraktiva aktieoptioner till nyckelpersoner.

iv. *Tillgång till finansiering*

Tillgång till finansiering är outhärligt för tillväxt, men många små och medelstora företag har svårigheter, då marknaden för riskkapital är underutvecklad och bankerna undviker riskfylld utlåning alltmer.

Ungefär 20 procent av småföretagen uppger att de har problem att få tillgång till långfristig finansiering.⁶¹ Trots skillnader mellan medlemsstaterna fortsätter lån att dominera små och medelstora företags finansiering i Europeiska unionen. Banker använder mekanismer för att betygsätta små och medelstora företag alltmer, vilket betyder att lånekostnaderna anpassas till den risknivå som är förknippad med ett enskilt litet eller medelstort företag. Vidare gör de höga allmänna omkostnaderna för smålån att dessa är oattraktiva för bankerna.

Europa bör fortsätta att utveckla sina riskkapitalmarknader som ett alternativ till bankutlåning. Företag i Förenta staterna tenderar att ha solidare balansräkningar än europeiska företag (med i genomsnitt ungefär 50 procent i eget kapital, mot endast ungefär 30 procent i Europa). Även om ungefär 7 000 företag tog emot kapital för det första skedet eller expansionskapital från riskkapitalfonder år 2001, rörde det sig ofta om högteknologiska företag och tillväxtföretag.⁶²

För att fungera som katalysatorer för privata investerare och för att öka tillgången på SMF-garantier har offentliga institutioner utarbetat program till stöd för små och medelstora företag. Dessa omfattar en rad olika instrument, från mikrokrediter till riskvilligt kapital. På EU-nivå styr Europeiska investeringsfonden en rad finansiella instrument som finansieras som led i det fleråriga programmet för företag och företaggaranda.⁶³ Inom ramen för strukturfonderna har Europeiska kommissionen uppmanat medlemsstaterna att privilegiera riskkapitalfinansiering; detta har lett till en fördubbling av sådan finansiering inom ramen för dessa program.

Tillgång till mikrolån

Finnvera, ett offentligt finansinstitut för små och medelstora företag i Finland, leder ett program för mikrolån till befintliga och nya mikroföretag vilket under 2001 finansierade investeringar, rörelsekapital och affärsutveckling uppgående till 45,5 miljoner euro för 2 741 entreprenörer. Det finansierar upp till 75 procent av det totala kapitalbehovet. Lånen är på mellan 3 400 och 35 000 euro. Detta program kombinerar statliga garantier och garantier från EU:s regionalfond mot förluster och omfattar ett instrument för affärsanalys vars syfte är att främja en hög överlevnadsfrekvens bland entreprenörerna.

Entreprenörer bör få hjälp att komma över sin ovilja att godta investerare utifrån. Investerare behöver kvalitativa upplysningar om företagen, upplysningar som entreprenörer måste kunna tillhandahålla.

⁶¹ *European Business Survey*, Grant Thornton, 2002.

⁶² *Annual survey of pan-European private equity and venture capital activities*, EVCA:s årsbok 2002.

⁶³ *Rådets beslut av den 20 december 2000 om ett flerårigt program för företag och företaggaranda, särskilt för små och medelstora företag (SMF) (2001–2005)*, 2000/819/EG.

v. *Att hjälpa företag att ta till vara kunskaper och internationella möjligheter*

För att skörda frukterna av den inre marknaden och möta den utmaning som en hårdare konkurrens innebär bör entreprenörer uppmuntras att förnya och internationalisera sin verksamhet. De bör därför ha tillgång till kunskaper, relevanta kontakter, utbildning och förstklassiga stödtjänster för företag.

Små och medelstora företag anser att den inre marknaden har lett till ökad konkurrens, men även till nya möjligheter att växa.⁶⁴ Konkurrenstrycket tvingar företagen att alltid ta till vara kunskaper och innovation. Företag kan förnya sig på olika sätt, till exempel genom teknisk utveckling, kvalitetsstyrning, nya sätt att organisera arbete eller distributionskanaler, märken eller design. Humankapital är avgörande för att få fram kreativa eller innovativa idéer. Företag kan tjäna på att utnyttja den egna personalens informella kunskaper, kompetenser och nätverk. För det krävs att företagargandan hos de anställda stimuleras, vilket kan ske genom att erbjuda ekonomisk delaktighet. Europeiska kommissionen antog nyligen ett meddelande om arbetstagarnas ekonomiska delaktighet.⁶⁵ Företagargandan hos personalen kan förbättras ytterligare om ekonomisk delaktighet åtföljs av större inflytande för de anställda i företagets beslutsprocess.⁶⁶

Industridistrikt

Det ekonomiska landskapet i Italien kännetecknas av förekomsten av en mängd industridistrikt (kluster), som är anhopningar av småföretag som är specialiserade på en enda sektor. Distrikten kombinerar både konkurrens och samarbete mellan företag för att höja sin samlade prestationsförmåga. På nationell nivå finns det en lag om industridistrikt, medan stöd och strategier för det mesta utvecklas på regional nivå (t.ex. Venetien, Lombardiet och Emilia-Romagna). För att förbättra sin kvalitet och effektivitet är ett antal distrikt organiserade i "Club dei Distretti Industriali", som företräder 40 procent av alla distrikt, eller 30 000 företag och 250 000 arbetstillfällen. Sammanslutningen har för avsikt att utveckla ett nätverk mellan italienska och utländska industridistrikt för att utbyta upplysningar, främja tillgång till forskning och företräda distriktens intressen.

Förutsättningarna för små och medelstora företag att internationalisera verksamheten bör förbättras. Under det att ungefär en tredjedel av de små och medelstora företagen i *Observatory for European SMEs* undersökning uppgav att deras internationella affärsförbindelser hade ökat under de senaste fem åren, visade *European Business Survey* att det inte är mer sannolikt att de bedriver handel mer allmänt på den inre marknaden i dag än för tio år sedan. Små och medelstora företag uttrycker en vilja att helst verka självständigt när de internationaliserar sin verksamhet, men de är likväl beroende av råd, genom lokala och regionala nätverk, från andra – huvudsakligen stora internationella – företag, personliga kontakter och mellanhänder.⁶⁷ Främjande av regionala nätverk eller kluster skulle inte bara kunna hjälpa entreprenörer att dela erfarenheter av verksamhetsutvidgning utan även att få tillgång till kunskaper, partner och råd.

⁶⁴ *European Business Survey*, Grant Thornton, 2002.

⁶⁵ *Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: En ram för främjande av arbetstagarnas ekonomiska delaktighet*, KOM(2002) 364 slutlig, 5.7.2002.

⁶⁶ *Shared modes of Compensation and Firm Performance: UK Evidence*, Martin J. Conyon och Richard B. Freeman (London School of Economics och Harvard University).

⁶⁷ *Internationalisation of European SMEs*, samordnad av Institut für Soziologie, Friedrich Schiller Universität i Jena m.fl., april, 2002.

Entreprenörer behöver uppdatera och utveckla sin chefskompetens för att ligga före i en föränderlig ekonomi, men långa arbetstider gör det svårt för de flesta av dem att delta i kurser. Alternativa inlärningsmetoder, såsom distansutbildning för chefer⁶⁸ eller mentorsystem där entreprenörer kan lära av varandra, förtjänar ytterligare uppmärksamhet. IKT-baserade inlärningshjälpmedel som är anpassade till små och medelstora företags behov bör utvecklas ytterligare för att stimulera entreprenörers kunskap om och utnyttjande av sådana hjälpmedel.

För att kompensera bristen på personlig sakkunskap i de alltmer mångskiftande färdigheter som behövs för att driva en affärsverksamhet måste entreprenörer ha tillgång till förstklassigt företagsstöd. I dag utnyttjar färre än 20 procent av småföretagen offentliga stödtjänster.⁶⁹ I stort sett utvecklar sådana tjänster deras kundinriktning, IKT-hjälpmedel och yrkesnormer ytterligare.⁷⁰ Europeiska kommissionen ger redan ekonomiskt stöd, genom strukturfonderna, för att utveckla olika typer av stödtjänster för företag.

vi. *Intraprenörskap och gemensamma satsningar*

”Intraprenörskap” och gemensamma satsningar är effektiva medel att utveckla entreprenörssatsningar som annars skulle ha förblivit ogjorda.

Resultat av FoU eller innovation på storföretag, universitet eller forskningsinstitut som dessa inte vill utveckla själva kan kommersialiseras genom ”avknoppningar” under ledning av (tidigare) anställda – en företeelse känd som intraprenörskap. I Nederländerna har till exempel nästan en fjärdedel av de större företagen hjälpt anställda att starta en egen verksamhet under de senaste fem åren. Fastän de flesta företag är positiva till intraprenörskap överläts initiativet vanligtvis på de anställda.⁷¹ Likväl ger många arbetsgivare stöd när avknoppningen väl är ett faktum, till exempel i form av kunskaper, kontakter, arbete eller finansiering. Vid en jämförelse med andra små och medelstora företag uppvisade avknoppningar högre nivåer än genomsnittet i fråga om innovation och tillväxt.⁷²

Regionala nätverk för att främja entreprenörskap

Programmet ”EXIST” i Tyskland startades av förbundsministeriet för utbildning och forskning i syfte att stimulera regionalt samarbete mellan universitet, tekniska högskolor, företagssektorn och andra partner. Genom programmet sammanförs aktörer som annars inte skulle ha arbetat tillsammans för att gemensamt skapa en mer företagarinriktad mentalitet vid institutioner för högre utbildning och forskning, för att främja kunskapsspridning och för att utnyttja resurserna i form av idéer och entreprenörer. Detta bör leda till fler innovativa nyetableringar och nya arbetstillfällen.

Det är naturligt att företag av alla storlekar arbetar tillsammans till ömsesidig nytta. Samarbeten mellan stora och små företag blir allt viktigare eftersom de ger den flexibilitet som krävs i den innovativa ekonomin och den kritiska massan för att erövra marknader i stor

⁶⁸ Se även *A study and analysis of management training techniques for the Heads of SMEs, particularly using the Information and Communication Technologies (ICTs)*, Europeiska kommissionen, december 2000.

⁶⁹ *Support services for micro, small and sole proprietor's businesses, final report*, Europeiska kommissionen, juni 2002.

⁷⁰ *Arbetsdokument från kommissionen – Att skapa förstklassigt stöd till företagen*, SEK(2001)1937, Europeiska kommissionen, 28.11.2001.

⁷¹ *Entrepreneurship in the Netherlands New economy: new entrepreneurs!*, ekonomiministeriet och EIM, januari 2001.

⁷² *Spin off start-ups in the Netherlands At first glance*, EIM, maj 2002.

skala. Storföretag får tillgång till nya marknader, ny teknik och innovationer, medan mindre företag kan dra nytta av förbättrad tillgång till finansiering, kunskaper och nätverk.

C. I riktning mot ett företagervänligt samhälle

i. En positivare inställning till entreprenörskap

Alla måste medverka i byggandet av ett företagervänligt samhälle. Inställningen till entreprenörsinitiativ – och misslyckande – måste bli positivare. De av vilka dagens och framtida entreprenörer är beroende är centrala för att detta skall uppnås.

Rådet har slagit fast att entreprenörskap bör främjas eftersom företaganda och de färdigheter som krävs för företagande gagnar samhället, även då det inte gäller affärsverksamhet.⁷³ För att uppmuntra entreprenörskap måste samhället värdesätta och hylla framgångsrika entreprenörer och överse med misslyckande. En positiv inställning till entreprenörskap är särskilt viktigt bland dem av vilka dagens och framtida entreprenörer är beroende, såsom skolor, universitet, investerare, lokala samhällen, regioner, branschorganisationer, affärsrådgivare och medier. Ett sätt att uppmuntra en sådan positiv inställning är att skapa förebilder genom att ”skylta med” framgångssagor.

Att ”skylta med” entreprenörskap

I Luxemburg har man infört pris för att belöna framgångsrika affärsprojekt. Med stöd av Europeiska kommissionen delar Chambre des Métiers ut ett pris till unga entreprenörer. Jämställdhetsministern delar ut ett pris för framgångsrika företag som drivs av kvinnor. Ett eftertraktat pris för innovativa företagssatsningar tilldrar sig ansenlig uppmärksamhet inom målgruppen näringslivsföreträdare och unga forskare.

Att utbilda lärare

Vid University of Strathclyde i Förenade kungariket ges ett program som främjar en positiv inställning till entreprenörskap bland lärare. Programmets innehåll är flexibelt och inriktat på ”aktiv inläring”. Uppgifterna omfattar att skriva en verksamhetsplan och fatta ledningsbeslut, med stöd av en handledare. Lärarna lär om de färdigheter och den inställning som krävs för företagande, men även om hur de kan tillämpa denna erfarenhet i undervisningen om företagsamhet i sina skolor.

Trots bevis för att entreprenörer som misslyckas lär av sina misstag och lyckas bättre med nästa verksamhet⁷⁴ får de en stämpel. De möter en brist på förtroende bland konsumenter och ombeds ofta lämna ytterligare garantier av investerare och kompanjoner.⁷⁵ 45 procent av de europeiska medborgarna i Eurobarometerundersökningen sade att de skulle vara mindre benägna att placera en order hos ett sådant företag. Samhället bör snarare ge entreprenörer som misslyckats en chans att börja om på nytt.

⁷³ Konkreta framtidsmål för utbildningssystemen, Europeiska unionens råd, 5980/01 EDUC 23, 14.2.2001, och Detaljerat arbetsprogram för uppföljningen av målen för utbildningssystemen i Europa, antaget av rådet och kommissionen: Europeiska unionens råd, EDUC 27, 6365/02, 20.2.2002, och KOM(2001) 501 slutlig.

⁷⁴ Europeiska kommissionens och ekonomiministeriets seminarium om misslyckade företagssatsningar, Noordwijk, Nederländerna, 10–11 maj 2001.

⁷⁵ Bankruptcy and a fresh start: Stigma on failure and legal consequences of bankruptcy, Europeiska kommissionen, augusti 2002.

ii. *Entreprenörskapets roll för att uppnå sociala mål*

Den sociala ekonomin och sociala verksamheter använder affärsprinciper och effektivitet för att uppnå sociala och samhällliga mål. Sådana verksamheter ställs inför särskilda utmaningar i fråga om tillgång till finansiering, ledarutbildning och rådgivning.

Den sociala ekonomin består av verksamheter, omfattande kooperativa företag, ömsesidiga bolag, föreningar och stiftelser, vars huvudsakliga mål är att tillhandahålla tjänster till sina medlemmar eller samhället mer allmänt. Verksamheter i den sociala ekonomin, som svarar för nästan 8 procent av arbetstillfällena i den privata sektorn i Europa,⁷⁶ kan ofta överleva och tillhandahålla kvalitetstjänster under omständigheter som företag som ser till investerarintresset i första hand skulle finna mindre lukrativa. Deras speciella ledningsstrukturer, intressegrupper och kapitalstrukturer förutsätter dock särskild kompetens bland chefer och styrelsemedlemmar.

Många lokala myndigheter har försökt kombinera den privata och den offentliga sektorns positiva aspekter för att öka effektiviteten vid tillhandahållande av allmännyttiga tjänster. Detta förklarar delvis att ”sociala verksamheter”, som i första hand har sociala eller samhällliga mål och som sysselsätter 3,5 miljoner personer i Europeiska unionen,⁷⁷ blir allt viktigare.

IV. VÄGEN FRAMÅT

A. Ett samordnat synsätt på företagspolitik

i. *Att samordna företagspolitiken bland alla beslutsfattare*

Det krävs ett samordnat synsätt på entreprenörskap på grund av dess övergripande natur. Politiken bör omfatta alla inverkande faktorer inom relevanta politikområden, så att de kan verka på ett ömsesidigt förstärkande sätt. Inom offentliga myndigheter kan samordningsorgan upprätta förbindelselänkar mellan olika departement och regionala och lokala myndigheter för att fastställa prioriteringar och säkerställa ett enhetligt synsätt. Europeiska kommissionen skulle kunna åta sig en samordnande roll på EU-nivå.

Ett samordnat synsätt

I Nederländerna har man anlagt ett samordnat synsätt på entreprenörskap som omfattar samverkan mellan olika regeringsdepartement, offentliga byråer och företagsägare. Det har ansetts avgörande att få regionerna att medverka, vilka medverkar direkt i genomförandet av företagspolitiken. Regionerna och ekonomiministeriet har kommit överens om att vidta gemensamma åtgärder i nyckelfrågor, såsom att stimulera entreprenörsandan inom högre utbildning och underlätta utvecklandet av integrerade stödtjänster.

⁷⁶ 7,92 procent av de privatanställda med fast lön omräknat till heltidstjänster (1995–1997), *The Third System and Employment*, CIRIEC, 2000.

⁷⁷ *Researching social enterprise*, David Smallbone m.fl., UK Small Business Service.

ii. *Att lära av de bästa*

Ur många aspekter av entreprenörskap överträffar vissa medlemsstater andra och skulle kunna tjäna som inspiration. Europeiska kommissionen hjälper medlemsstater att lära av varandra på grundval av den ”öppna samordningsmetoden”, med vilken kommissionen skapar plattformar som ger medlemsstaterna möjlighet att utbyta goda lösningar och jämföra sig med varandra.

Ytterligare jämförelser skulle kunna betraktas på områden som fastställts vara centrala för att främja entreprenörskap. Man måste komma ihåg att olika nationella eller regionala situationer påverkar politiska åtgärders effektivitet, och när ett land eller en region fastställer prioriteringar eller genomför politik bör landet/regionen ta hänsyn till sin speciella situation. Gemensamma riktlinjer bör anpassas till nationella eller regionala omständigheter. Eftersom tillgången på jämförbara och relevanta indikatorer är en förutsättning för sådana övningars framgång, strävar kommissionen efter att aktivt samordna sammanställandet av nödvändiga statistikuppgifter.

1 ⇒ Vilka bör de centrala målen vara för en dagordning för entreprenörskap i Europeiska unionen, och hur bör de sättas i samband med andra politiska ambitioner? Hur kan vi bygga en modell för entreprenörskap i ett utvidgat Europa?

B. Tre pelare för åtgärder för ett företagervänligt samhälle

i. *Att undanröja hinder för affärsutveckling och tillväxt*

I fråga om den tid och de pengar som går åt för att starta ett företag har europeiska riktmärken fastställts, vilka regeringarna bör försöka nå. Dessa bör inom ramen för det arbetet se till att allmänheten görs medveten om deras insatser för att minska hindren för nyetablering.

Det pågående arbetet för att förbättra den inre marknadens funktion och minska byråkratin måste fortsätta för att avlägsna hinder för att göra affärer, och ”tänk smått först”-principen bör främjas. Dessutom måste insatserna intensifieras för att förbättra tillgången till finansiering och utbildade arbetstagare. Entreprenörer måste få hjälp att utveckla de färdigheter som krävs för att anpassa sin verksamhet till föränderliga förutsättningar. Genom att dela erfarenhet och arbeta tillsammans – i kluster eller nätverk – kan entreprenörer finna inspiration och råd, få tillgång till teknik och kunskaper eller hitta partner. Främjande av nätverk skulle kunna vara särskilt effektivt som stöd för vissa sektorer eller grupper av entreprenörer, såsom affärsidkare från etniska minoriteter.

2 ⇒ Hur kan vi förbättra tillgången på finansiering (skatteåtgärder, offentlig-privata partnerskap, solidare balansräkningar, garantier), och vilka alternativ till banklån bör främjas (finansiering av ”affärsänglar”, leasing, factoring och mikrolån från andra långgivare än banker)? Hur kan entreprenörer hjälpas att skaffa extern finansiering?

3 ⇒ Vilka faktorer utgör störst hinder för tillväxt (brist på ömsesidigt erkännande och EU-bestämmelser eller dessas (bristande) genomförande på nationell nivå, nationella skatteregler eller situationen på arbetsmarknaderna)? Vilka åtgärder lämpar sig bäst för att stödja tillväxt och internationalisering (handelsdelegationer, marknadsanalyser, klusterbildning och nätverksbyggande, upplysnings- och rådgivningstjänster)?

4 ⇒ För att garantera högkvalitativa företag, vilken slags utbildning och vilket stöd bör erbjudas vid företagsetablering (grundläggande utbildning – obligatorisk eller frivillig –, ”kuvöser”, mentorvägledning) och affärsutveckling (nätverk, kurser, mentorvägledning,

distansutbildning, t.ex. e-lärande)? Bör det finnas tjänster som är anpassade till speciella grupper (kvinnor, etniska minoriteter, arbetslösa eller socialt mindre gynnade personer) eller företags (kunskapsbaserade verksamheter) behov? Bör kvaliteten förbättras på de stödtjänster som tillhandahålls (genom användning av IKT och yrkesnormer)?

5⇒ Är hindren och drivfjädrarna för affärsutveckling och tillväxt i Europeiska unionen liknande dem för entreprenörer i kandidatländerna, och nödvändiggör den förestående utvidgningen särskilda åtgärder i kandidatländerna?

ii. Att balansera entreprenörskapets risker och belöningar

Risntagande bör belönas, inte bestraffas. Bestämmelser om social trygghet och skatter måste omprövas mot bakgrund av deras inverkan på entreprenörers villighet att ta risken att starta en verksamhet eller växa. Övertagande av befintliga företag bör uppmuntras, och möjligheterna med ”intraprenörskap” skulle kunna utforskas ytterligare. För att minska de negativa följderna av konkurs bör lämpliga åtgärder, såsom snabbare befrielse från skulder, behållande av vissa tillgångar eller hävande av vissa restriktioner för personer som gjort konkurs, övervägas.

6⇒ Vad kan EU:s medlemsstater göra för att göra balansen mellan risk och belöning gynnsammare i syfte att främja entreprenörskap (minska de negativa följderna av konkurs, göra fler sociala förmåner tillgängliga för entreprenörer, minska skattebördan antingen när det gäller administration eller skattesatser)?

7⇒ Hur skulle fler blivande entreprenörer kunna uppmuntras att överväga att ta över i stället för att starta ett nytt företag (databaser eller marknadsplatser för köpare och säljare, specialutbildning för familjeägda företag, uppköp av företagsledning eller arbetstagare)?

8⇒ Hur kan avknoppningar göras attraktivare (uppköp av företagsledning, ”skyltning”, specialrådgivning, särskilda skattebestämmelser eller andra bestämmelser för arbetstagare och deras arbetsgivare när de startar ett företag)?

iii. Ett samhälle som värdesätter entreprenörskap

Fastän många människor uttrycker en vilja att helst vara entreprenörer saknar många det självförtroende och de färdigheter som krävs för att förverkliga denna ambition. Unga människor bör komma i kontakt med entreprenörskap och, tillsammans med sina handledare, få hjälp att utveckla de färdigheter som behövs för företagande. I kampanjer skulle man kunna lyfta fram förebilder och framgångssagor för att ”skylta med” entreprenörer samt belysa deras nytta för samhället. Dessa kampanjer bör särskilt riktas till dem som kan spela en nyckelroll för att stödja blivande entreprenörer, såsom skolor, universitet, investerare, lokala samhällen, regioner, branschorganisationer, rådgivare och medier.

9⇒ Hur kan utbildningen stödja utvecklandet av den medvetenhet och de färdigheter som behövs för att utveckla det tänkesätt och de färdigheter som krävs för företagande (utbildning i entreprenörskap som en del av en skolas läroplan, få entreprenörer till klassrummen, lärlingsskap för studerande som ger möjlighet att arbeta med erfarna entreprenörer, mer entreprenörsutbildning vid universitet, fler MBA-program, passa ihop entreprenörsutbildning med offentliga forskningsprogram)?

10⇒ Vad skulle branschorganisationer, medier och offentliga myndigheter kunna göra för att främja entreprenörskap (förebilder, mediekampanjer, ”öppet hus” på företag, belöningsystem för entreprenörer) och på vilken nivå (europeisk, nationell eller lokal)?